

Rändlinnud võivad Eestissegi tuua linnugripi

Harles Kaup, Veterinaar- ja Toiduameti loomatervise osakonna juhataja

Kohe- kohe on algamas lindude kevadränne ning sellega seoses suureneb lindude gripi Eestisse jõudmise oht. Vaadates kaarti tänaste linnugripi leiukohtadega oleks täielik ime, kui Eestis jääks sel aastal peale kevadrännet lindude gripp metslindudel diagnoosimata.

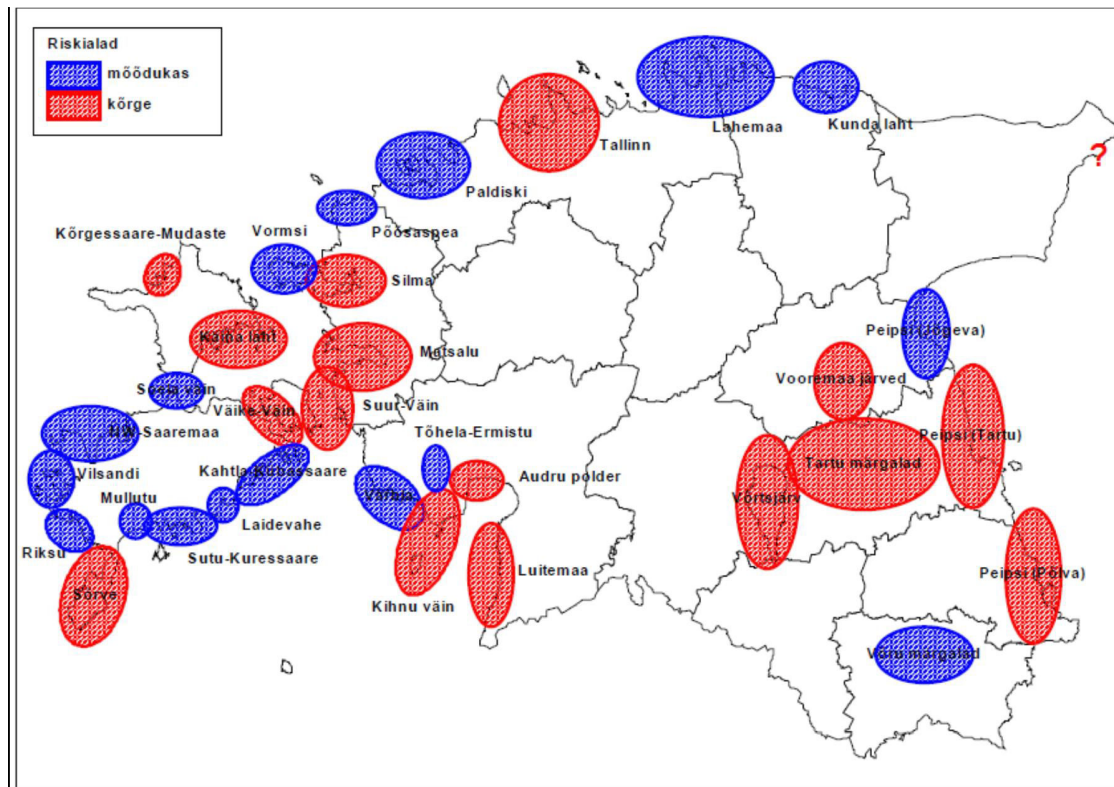
Viimased kuud on toonud Euroopast järjest rohkem teateid uute juhtumite lisandumisest, enim Saksamaalt, Austriast, Taanist ja Ungarist. Lisaks on lindude grippi diagnoositud meie naabrite juures Soomes, Rootsis ning ka Poolas, Hollandis, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Iirimaa, Šveitsis, Tšehhis, Slovakkias, Sloveenias, Itaalias, Bulgaarias, Rumeenias, Horvaatias, Kreekas, Serbias, Hispaanias, Portugalis ja Ukrainas. Veebruari lõpus lisandusid lindude gripi juhtumitega riikide hulka ka Leedu ja Venemaa Kaliningradi oblast. Nii et tõepoolest täielik ime, et oleme veel viirusevaba riik.

Lindude gripp on väga nakkav ägedalt kulgev mets- ja kodulindude viirushaigus. Praegu Euroopas leviv viirusetüvi H5N8 inimestele ohtlik ei ole ja põhjustab ainult lindude haigestumist. Seni ei ole Euroopa haiguste ennetamise ja kontrolli keskuse andmetel inimeste seas ühtegi haigusjuhtu registreeritud.

Viiruse kandjateks on paljud linnuliigid

Vastavalt Eesti Maaülikooli õppejõudude (Must jt 2016) koostatud lindude gripi riskiprofiilile on kõige kõrgema riskitasemega linnuliigid viupart, sinikael-part, suur-laukhani, naerukajakas, kümnokkluik, kalakajakas, tuttvart, kiivitaja, laululuik ja hallhani. Mõõduka riskitasemega liigid on rabahani, piilpart, soopart ja punapea-vart. Madala riskitasemega linnuliikidena võib määratleda sõtkast, lauka ehk vesikana, tutkast, kormorani, rääksparti, rägaparti, luitsnokk-parti, tõmmukajakat ja väike-laukhane. Lisaks on 2016. aastal haigestunute hulgas nimetatud näiteks järgmisi linnuliike: hall haigur, tuttpütt, jõgitiir, hiireviu, väikepütt, tait, lõuna-hõbekajakas, rabapistrik.

Kokku on Eestis kevadrände perioodil 33 riskiala ja üks tõenäoline riskiala (Narva veehoidla, täpsemad andmed puuduvad), mis on jagatud kuueks suuremaks riskipiirkonnaks. Kõrge riskiga aladeks loeti need piirkonnad, kus võib kevadel peatuda üle 10 tuhande riskiliikide hulka kuuluva linnu. Kõrge riskiga aladeks, kus kevadrände ajal peatub üle 10 tuhande riskiliikide hulka kuuluva linnu, osutusid Matsalu rahvuspark (RP), Silma looduskaitseala (LK), Tartumaa märgalad, Võrtsjärv, Luitemaa maastikukaitseala (MKA), Peipsi rannik Tartumaal ja Põlvamaal, Vooremaa, Suur ja Väike väin, Tallinna ümbrus, Audru polder, Kihnu väin, Käina laht, Kõrgessaare-Mudaste piirkond Hiiumaal ja Sõrve Saaremaal. Mõõduka riskiga aladena määratleti Kunda laht, Sutu-Kuressaare piirkond, Paldiski ümbrus, Lahemaa RP, Vormsi, Loode-Saaremaa, Võru märgalad, Laidevahe, Kahtla-Kübassaare, Vilsandi RP, Riksu rannik Saaremaal, Tõhela ja Ermistu järv, Soela väin, Peipsi rannik Jõgevamaal, Põõsaspea poolsaar, Varbla Pärnumaal ning Mullutu laht. Riskialade paiknemisest Eestis annab ülevaate ka joonis.

Joonis 1: Lindude gripi riskialad Eestis lähtuvalt rändlindude peatumispaikadest (Kuresoo jt 2006), punasega kõrge ja sinisega mõõduka riskiga alad.

Linnugripi nakkuse kandjateks looduses on üldjuhul nakatunud või nakkuse läbi põdenud veelinnud, kes võivad nakatada kodulinde kas oma rooja või hingamisteede nõrega. Vees säilib viirus nakkusvõimelisena väga pikka aega. Viirus võib hakata nakatunud linnu organismist erituma juba esimestel päevadel ning näiteks pardid võivad levitada viirust 30 päeva jooksul. Muidugi võivad olla nakkuse allikaks ka surnud lindude korjused, sealhulgas ka vaid lindude suled. Rohkem kui viiest surnud veelinnust või enam kui kümnest surnud metslinnust tuleks inimestel viivitamatult informeerida kohalikku veterinaarkeskust, veterinaararsti või Veterinaar- ja Toiduametit. Haigus võib kergesti levida inimese tegevuse tagajärjel, samuti linnuliha ja munadega.

Kuna lindude gripp on väga nakkav ja levib kiiresti, on väga oluline ennetustöö ning taudi avastamisel koheste abinõude rakendamine. Rändlindude Eestisse jõudmisele me kätt ette ei saa ega tahagi panna, seega peame tegema kõik tegema selleks, et viirus ei jõuaks kodulindudeni. Reisides ära too endaga kaasa lindude sulgi, mune, eluslinde ega linnulihatooteid. Väldi reisil olles otseseid kontakte lindudega ning ära puutu surnud linde.

Ettevaatusabinõuna tuleb kodulinde hoida suletud hoonetes. Juhul, kui linde peetakse väljas, tuleb välistada nende mistahes kontakt metslindudega. Selleks sobiks näiteks aiaga piiratud ja võrguga kaetud ala, kusjuures lindude söötis- ja jootmiskoht peab asuma katuse all. Kodus peetavad haned ja pardid peavad olema teistest kodulindudest eraldatud. Iga farmiomanik saab oma linde kaitsta kui ta piirab ka kõrvaliste isikute pääsu lindlasse. Väga oluline on korrapäraselt teha lindlates näriliste ja putukate tõrjet. Linnukasvataja peab olema kindel, et kõik, mis lindlasse sisse viiakse, olgu selleks sööt, allapanu või muu materjal, poleks haigustekitajaga kokku puutunud. Lindlasse sisenedes peaks

kindlasti olema võimalus desinfitseerida jalanõud (desomatt) ning seal kasutatavaid jalanõusid ja üleriideid ei tohiks samaaegselt kasutada ja kanda mujal.

Majanduslik kahju võib linnufarmi jaoks olla suur

Lindude gripi korral linde ei ravita. Kui haigus jõuab farmi, siis paraku kõik seal elavad kodulinnud veterinaarjärelevalveametniku kontrolli all hukatakse, et tõkestada nakkuse edasist levikut. Ka sööt, söödanõud, jäätmed ja muu materjal, mis võib olla viirusega saastunud, töödeldakse või hävitatakse veterinaarjärelevalveametniku juhiste kohaselt viisil, mis tagab viiruse hävimise.

Kui palju on Eestis linnufarme ja kas need kõik on linnugripi ohustatud? Täna peetakse kodulinde ligikaudu 3000 majapidamises. Suuri, üle tuhande linnuga farmikomplekse on alla viiekümne. Oht puudutab neid kõiki ning linnugripi ärahoidmisel on kõige suurem vastutus farmeritel-omanikel endil.

Haigusel on silmaga nähtavad ning hõlpsasti äratuntavad tunnused. Kodulindudel esinevad lindude gripi kliinilised tunnused varieeruvad sõltuvalt linnuliigist ja vanusest. Kanadel esinevat lindude grippi iseloomustavad sellised kliinilised tunnused nagu loidus, isu vähenemine, munatoodangu järsk langus, kõhulahtisus, hingamisraskused, eritised silmadest, närvinähud ning peapiirkonna, peamiselt harja ja lokutite turse ja sinakus. Lindude gripi puhul võib kanade suremus ulatuda kuni 100%-ni.

Seoses sellega, et lindude gripp levib peaaegu kogu Euroopas, palume koheselt teavitada Veterinaar- ja Toiduameti maakonna veterinaarkeskusi, kui leiata veelindude värskeid korjuseid (rohkem kui 5) või hulganisti surnuid metsalinde (rohkem kui 10). Veterinaar- ja Toiduamet korraldab sellistel puhkudel proovide võtmise ja laboratooriumi saatmise, et võimalikku haigust diagnoosida.

Kasutatud kirjandus:

1. Kuresoo, A., Rattiste, K., Luigujõe, L., Leito, A., Elts, J., Kaisel, K., Martinson, M. (2006). Aruanne Eesti Põllumajandusministeeriumi Veterinaar- ja Toiduametile. Linnugripp: võimalikud looduslikud riskiliigid ja -alad Eestis.
2. Must, K., Viltrop, A., Veetamm, A., (2016). Kõrge patogeensusega lindude gripi riskiprofiil Eestis.